

հանգեցրեալ կատարուեցաւ Պարթա ի խմանի թա-
գաւորական պարտոր, որը (վեհափառ կայսրը
իր սիրելի դստեր ընծայեց :

Արդէն անցեալ երկու շաբթիկէն բազմութիւնը
սկսեց ամէն օր Պարթա ի խմանի ընդարձակ
դաշտը երթալ հարսանեաց հանդիսին պատրաս-
տութիւնները տեսնելու : Հինգշաբթի օրը բո-
լոր հետեակ և հեծեւազօր զօրքերը զինուոր-
եալ մարտու հագուստներով կարգ կարգ շար-
ուած էին հին . տերութեան կառքերը բարե-
կամ տէրութեանց դեսպանները կրեւերէն , և
Քիւմիւլի պէյը կրնգուները զանոնք և կրտանէր
իրենց համար պատրաստեալ վրանը որ բարձր
տեղ մը շինուած էր , և բոլոր հանգեցրեալ աչ-
քերնուսն առջեւն էր . անոնց և բոլոր հրաւի-
րելոց առատօրէն բնախի կերակուրներ և տեսակ
տեսակ օշարակներ կը հրամայուէին :

Կայսերադուռն հարսը ժամը 4ին ոսկեգօծ փա-
ռաւոր կառքով մը բերին ընկերութիւն վաթսու-
նի չափ ուրիշ կառքերու . որոնց մէջ կային կայ-
սերական իշխանները և իշխանահայերը , երեւելի
նախարարաց , պաշտօնէից և պալատական տիկին-
ները , Սեփ Եւթարգոսը , Ինչպետը և Բարձրա-
գոյն Դրան պաշտօնեաները և նախարարները
ձերերով կերթային . զորաց հրամանատարութիւնը
կարգաւորեալ նուագարաններով Ռէշիտ փաշա-
յին տղան Սահաս փաշան կրնէր : Վերջապէս
հարսանեաց թափօրը հասաւ Պարթա ի խմանի
պալատը ուր բարձրագոյնով Պարթա ի խմանի
նը կառքէն իջաւ և բոլոր տիկնանց ընկերութե-
ան համար պատրաստեալ սենեակը գնաց :

Պաշտօնեաները իրենց խոնարհ բարեմաղթու-
թիւնները փսմափայլ լին Վալիպ փաշային
մատուցանելէն ետքը , դարձան հարսանեաց
հանդիսին դաշտը և իրենց համար պատրաս-
տուած վրանները գացին , ուր հարսանեաց
խնջար և հացկերոյթ եղաւ . և հետեւեալ բո-
լոր զուարճութեանց տեսակ տեսակ խաղաց և
հրախաղութիւններուն ներկայ գտնուեցան . վեր-
ջապէս հագարուսէի բարեմաղթութիւններ ընե-
լով վեհափառ կայսեր և կայսերադուռն հարսին
և վեհափառ կայսեր փեսայ լին Վալիպ փա-
շային ուրախութեամբ մեկնեցաւ :

Ուրբաթ հարսանեաց հետեւեալօրը բարձ-
րագոյնով Ռէշիտ փաշան և լին Վալիպ փա-
շան Չրաղանի պալատը գացին իրենց ամենախո-
նար և ակնածական երախտագիտութիւնը

մատուցանելու վեհափառ կայսեր : Կէսօրէն
ետքը օգոտտափառ կայսրը իր սիրելի դստեր
Պարթա ի խմանին այցելութեան գնաց ուր
իրենք ժամու չափ մնաց :

Շաբաթ օրէն ի վեր Բարձրագոյն Դրան
պաշտօնեաները և նախարարները . նմանապէս
բարեկամ տէրութեանց դեսպանները , երեւելի
տէրութեան և վաճառականները շարունակ այ-
ցելութեան կերթան լին Վալիպ փաշային :

Բարձրագոյնով Վալիպ փաշային կայսերադուռն
իշխանը Վալիպ փաշային ամուսն Գին Պարթա ի խմանի
նաւով ճամբայ ելելով լին Վալիպ փաշային հասաւ .
ուր մարաջախտ լին Վալիպ փաշային տիկնոջը նստած
ամարանոցը օթեանեցաւ : Կայսերադուռն իշխանը
Տոպուլուս , ուր կը գտնուէր իր հրամանին տակը
եղած գունդը , հիւանդացու տեսչով , և բա-
ւական ժամանակ հիւանդ հին կեցաւ : Բայց
հետեւեալ մարաջախտ լին Վալիպ փաշային աղա-
ջանացը զննալ Վալիպ փաշային փաշալի օգափոխութե-
ն և իր առողջութիւնը ստանալու համար . մօտիւ
Պարթա ի խմանին այցելութե կանչուե-
ցաւ . որ կը յուսայ թէ քիչ օրուան մէջ իր ա-
ռողջութեան վիճակը ներքէ դարձեալ իր զօրաց
խմբին հրամանատարութիւնը ձեռք առնելու :

Կայսերական բարձր հրամանաւ հետեւեալ
փոփոխութիւնները եղան :

Կիւրոսի տեղակալ Շէրիֆ փաշան Բարա-
սիի տեղակալ անուանեցաւ : Կիւրոսի նախորդ
կառավարիչ Նէմալ փաշան , Կիւրոսի տեղակալ
կարգեցաւ : Բարափի նախորդ տեղակալ Օս-
ման փաշան , Կիւրոսի կառավարիչ անուանեցաւ :
Շէրիֆ փաշան Ռաւֆ փաշային համարակալ
անուանեցաւ : Եւթարգոս Բահման Եֆէնտին ,
Նիշապուրի տեղակալ , Եւթարգոսի նախորդ կառա-
վարիչ Օսման փաշան Կարաբերդի կառաւարկ : Սեւ-
նիկի նախորդ կառաւարկ Սեփ փաշան ,
Բուսնէի գաւառին կառավարիչ անուանեցան
Բալիպ փաշան Եւթարգոսի կառավարիչ : Եւթար-
գոսի նախորդ կառավարիչ Օսման փաշան լին Վա-
լիպի կառաւարկ : Կայսրոյի նախորդ համարակալ
Շալիմ պէյը Սահաստի համարակալ : Թըրհա-
լայի նախորդ գանձապետ Պեթուլուս Եֆէն-
տին , Սեփ փաշայի տեղակալ անուանեցան :

Մնացեալ երկու շաբթի օրը ամենապատիւ
սրբազան Պատրիարք շապրը , շնորհաւորութեան
գնաց բարձրագոյնով Ռէշիտ փաշային , և օգոս-

տափառ կայսեր փեսայ լին Վալիպ փաշային
և յարժանաւոր մեծարանօք ընդունուեցաւ :

Մեր 472 թուով ծանուցեր էինք թէ մա-
րաջախտ Բարթա ի խմանը իր երկրորդ քաշուե-
լու դատապարտուեր է , բայց այժմ անոր հա-
կառակը կըսենք թէ յիշեալ իշխանը իր առողջ-
լուութիւնը ստացեր է և դարձեալ պիտի գայ
Իանուբեան Ռուսաց բանակին հրամայելու :

Օսմանեան իազախները օգոտտոյի 5ին
Պարթա ի խմանը են . նմանապէս Շալիմ փաշան
իր գնդովը նոյն ամսոյ 6-7ին Պարթա ի խմանը
առանաբանութիւն մը բերէ և բոլոր ժողո-
վուրդը մեծ ուրախութեամբ ընդունէր է զնա :

Վալիպ փաշային կիւրակի օրը Եւթարգոսի նոր ընդ-
հանուր կուսակալ բարձրագոյնով Վալիպ փա-
շան եւ իշխանական կառավարութեան շոգենաւով
մը հասաւ մայրաքաղաքս և արժանաւոր պատ-
ուով ընդունուեցաւ :

Վալիպ փաշային օրերս շատ գաղղիական բեռնա-
կիր նաւեր հասան ի Պարթա , որոց մէջ 560ի չափ
ձի , ալիւր , դարի , մարսյորեն , պարսիմատ և այլ
պաշարներ կային գաղղիական զօրաց համար .
որոնք անմիջապէս Վալիպ փաշային :

Կառաւարկ ար Վալիպ փաշային գաղղիական օրա-
գիրը կըսէ , թէ անցած շաբաթ օրը գաղղիական
Ինչո շոգենաւը Վալիպ փաշային գալով սաստիկ
հրգեհին մը լուրը բերաւ , որ նոյն քաղաքը պա-
տահեր է անդգունութենէ մը , և տասը ժամի
չափ գիմանալով բաւական վնաս ըրեր է .
բայց ոչ թէ ինչպէս չարակամ մարդիկ ձայն հա-
նեցին , քաղաքին երկու երրորդ մասը և նիզա-
կակից զօրաց բոլոր պաշարները հոյ ճարակ ե-
ղած են , այլ զօրաց վերաբերեալ քիչ բան ոչ ոք
է : Կայսերական կառավարութիւնը այս լուրը
առածին պէս փութացաւ ասանկ պարագայի մը
մէջ բոլոր հարկաւոր եղած բաները իրկելու :
Ուստի կրնան ապահով ըլլալ որ վնասը ամենա-
փոքր բան մըն է և ոչ վնասելան մը կրնայ ար-
գելը ըլլալ նիզակակից տէրութեց մօտ օրերս
մեծ բանակ մը խրկելուն թշնամոյն դէմ :

Իսլամական չարակամ մարդոց ըսածին նա-
յելով շատ կոտորած ըրած է Վալիպ և անոր
բոլորովը գաղղիական զօրաց մէջ : Բայց մենք
կը հաստատենք որ մինչև ցայսօր գաղղիական
բանակը , թէ իսլամական է և թէ ուրիշ պատ-
ճառներէն 2000 հոգի հազու կը ընտրուի , թէ-
պէտեւ այս թիւը շատ է և կորուստը ցաւալի

ընկեր և ուրիշ շատ բաներ , որոնց տեսքը և
ստացումը շատ հաճելի են անոր հասակին , և
ըսի թէ ասոնք քեզի կընծայեմ թէ որ Յիսուս
Քրիստոսի հաւատը ձգելով , կռապաշտներուն
դպրոցը մտնես . անիկա գլուխը շարժելով բա-
ցատական պատասխան մը տուաւ . անտուն
փայտակոյտին քով տանել տուի զանիկա որ
բռնկցուցաւ էին , զարմանքս անպատմելի եղաւ
որ այս աղան լուսավոյլ և պայծառ զիմք
զինքը խաչակրէն ետքը կը պատրաստուէր
բոցերուն մէջ նետուելու . ողորմեցայ խնայի
այս անմեղ տղուն վրայ և հրամայեցի որ առժա-
մանակ մի դադարեցնեն տանջանքը և տանին
այս տղան պալատիս սենեակներուն մէկուն մէջը
ապահով պահպանութեան մը տակ և անոր ա-
մէն պիտայցը հոգ տանին :

Կորէն զօրապետը խաւրեցի ձեր բնակարա-
նը , պատուիրելով անոր , որ համազէ գնեղ թէ
տղադ փայտակոյտին վրայ այրեցաւ : Վսկեց գատ
հրամայեցի որ քու աղջիկդ բերէ և քեզի
յայտնէ միանգամայն անոր համար որոշուած
տանջանքը . զօրապետը եկաւ և պատմեց ինծի
գաղտուկ աղջկանդ և ձեր մէջը անցած բաները :
Սարսիւնէն ցուցուցի պէս պէս փայլուն կեր-
պաններ և զարդեր որոնք կարող են անոր հասա-
կակից պէս աղջկան մը ախորժակը գրգռելու :
Վսկեց գատ ցուցնել տուի անոր ահագին և կա-
տաղի ինձերը վանդակներու մէջ արգելուած ,
որոնց կայծակնացայտ աչքերը և բաց կոկորդնե-
րը կատաղի անհամբերութիւն մը կը ցուցունէին
պատասխան զանիկա և արեամբը ծարաւնին շե-
ջուցանելու : Յետոյ դաւիթը տարին զայն , պա-
հապանները ետքաշուեցան Քես և յաջորդս պա-
լատին պատուհաններուն մէկուն մէջ նստած
անոր , քաջաբարութիւնը կը իտէնէր : Անիկա

ուրիշ վրայ կայնեցաւ . անոր գէմքին վրայ կե-
րեար այն երկնային պայծառութիւնը որ ձեր
սուրբերուն վարուց պատմութիւնը հրէշտակաց
կընծայէ . և աներկիւղ կրտսեր այն նշանին որ
պիտի բանային կատաղի դաղաններուն արգելա-
նոցները : Վնայէս կրնայի զիմանալ որ այս քաղաք
և հրէշտակային ստեղծուածը ստակալի ինձերուն
կերակուր ըլլայ , չկրցայ տոկալ և շուտով հակա-
ռակ հրաման ըրի :

Վնայեցի տղադ թէ պէտեւ պատմութեան
ծաղիկ հասակին մէջն էր , տակալն ան ալ նմա-
նապէս անսասան մնաց իր խօսքին վրայ և չափա-
հաս մարդու մը պէս համարձակութեամբ և զօ-
րութեամբ խօսեցաւ հետո , հրամայեցի որ տան
ջանաց տեղը տանին զանիկա . հոնտեղ ահագին
խոսք մը , կայքիներ և մեծամեծ բեռներ տալին
բերին . բայց տակալն ամենեւեւ վախ չուցեց .
և որ զարմանալին է չարսանց որ դահիճները
զինքը խաչին վրայ ապրածեն , այլ ինքը անձամբ
գնաց բաղնիկները բացաւ խաչին վրայ տարա-
ծուեցաւ ըսելով . « Եւթարգոս փաշային հրամա-
նը կատարեցէք . քանզի երկնային կը համարիմ
զիս մեռնիլ , ինչպէս որ մեր երկնաւոր Քրիստոս
մեռաւ » :

Ստուգելու , կրկնեց թագաւորը , տղադ վրայ
տեսայ գաղտնի և անտարակոյտ երկնային զօրու-
թեան գործ մը , որուն դէմ պիտի խորտակուին
բոլոր երկրաւոր կարողութեան բռնութիւնները .
յայտնուած ըլլալ զգացի , և անձամբ առաջ-
նորդութիւն ըրի այս բարեպաշտ տղուն եղբօր
և քրոջը քով տանելու , համար : Վերջապէս
լծակիցդ ալ արժանի մայր երեցաւ ինծի այս
դիւցաղնական տղոյը , յանձնեցի զանոնք անոր ,
և հիմա քեզի կը յանձնեմ տղադը և մայրերնին :
Թագաւորը փաթկուեցաւ Տիտոսին և ըսաւ .

Թագաւորեաց ի գաղղիներէն ,
Վալիպ փաշային լին Վալիպ փաշային ,
աշակերտ Սեփ , վերաբարմին :

